

NKFP

Azonosító szám: 5/056/2004

ELTE

Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék

Szerződés szám: OM-00217/2004

MTA Nyelvtudományi Intézete
Nyelvművelő Osztály

Szerződés szám: OM-00219/2004

A MAGYAR NYELVVÁLTOZATOK GEOLINGVISZTIKAI KUTATÁSA

**A regionális nyelvi örökség
gyűjtése, informatizálása és korpusznyelvészeti integrálása**

KUTATÁSI BESZÁMOLÓ AZ 1. MUNKASZAKASZRÓL

(2004. NOVEMBER—2005. OKTÓBER)

PROJEKTVEZETŐ: KISS JENŐ, AKADÉMIKUS

TARTALOMJEGYZÉK

I. A vállalt részfeladatok listája és státusa	2
II. A munkaszakasz feladatainak és eredményeinek bemutatása	4
1. Hagyományos dialektológiai adattárak informatizált változatának létrehozása	5
1.1. A magyar nyelvjárások atlasza IV. kötetének informatizálása	6
1.2. A romániai magyar nyelvjárások atlasza V. kötetének informatizálása	7
1.3. A moldvai csángó nyelvjárások atlaszának informatizálása	7
1.4. A Székely Nyelv földrajzi Szótár informatizálása	9
1.5. A felhasználás lehetőségei	10
2. A moldvai diakrón multimédiás atlasz	17
2.1. A diakrón nyelv atlasz terepmunkája	17
2.1.1. Az adatközlők	17
2.1.2. A kérdőív	18
2.1.3. A kutatópontok	19
2.2. A felvett anyag folyamatos feldolgozása	20
3. A magyar nyelvjárások atlasza munkálatai során készített hangfelvételek feldolgozása	22
3.1. A MNyA. szövegfelvételeinek digitalizálása, archiválása és informatizálása	22
3.2. A kérdőíves adatok beillesztése az atlasz informatizált változatába és egy szövegfelvétel-válogatás megjelentetése	22
III. A munkaszakasz alatt megjelent publikációk	24
IV. Összefoglaló táblázat a munkaszakasz költségeiről	24
V. A beszerzett tárgyi eszközök és immateriális javak	25

I. A VÁLLALT RÉSZFELADATOK LISTÁJA ÉS STÁTUSA

A kutatás első szakaszára (2004 novemberétől 2005 októberéig) konzorciumunk összesen három fő feladatot vállalt:

1. hagyományos dialektológiai adattárak informatizált változatának létrehozása;
2. a moldvai diakrón multimedialis nyelvátlasz létrehozása;
3. a digitális hangarchívum bővítése.

E feladatok bővebb kifejtését megelőzően szükséges két előzetes megjegyzést tennünk. A projekt első szakaszában feladataink megvalósításának csak részfeladatait láttuk el, az egyes célkitűzések átnyúlnak kutatásunk későbbi szakaszaiba. Emellett megjegyzendő, hogy a harmadik feladatot az ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéke és a MTA Nyelvtudományi Intézetének Nyelvművelő Osztálya közösen vállalta, az itt megvalósított feladatok időzítése eltér a pályázatban vállaltaktól. Ennek okaira az alábbiakban részletesen kitérünk.

Konzorciumi tag neve:	ELTE Magyar Nyelvtörténeti Tanszék	2004. november-2005. október
Részfeladatok megnevezése	A részfeladatok szakmai tartalma az adott beszámolási időszakban	A részfeladatok státusa
1. feladat 1. részfeladata	Létrejön A magyar nyelvjárások atlasza IV. kötetének informatizált változata	Elkészült.
1. feladat 2. részfeladata	Létrejön A romániai magyar nyelvjárások atlasza V. kötetének informatizált változata	Elkészült.
1. feladat 3. részfeladata	Elkészül a Székely nyelvföldrajzi szótár informatizált változata	Elkészült.
1. feladat 4. részfeladata	Elkészül A moldvai csángó nyelvjárás atlaszának informatizált változata	Elkészült.
2. feladat 1. részfeladata	A diakrón nyelvátlasz terepmunkájának első szakasza	Elkészült.

Konzorciumi tag neve:	MTA Nyelvtudományi Intézet, Nyelvművelő Osztály	2004. november-2005. október
Részfeladatok megnevezése	A részfeladatok szakmai tartalma az adott beszámolási időszakban	A részfeladatok státusa
3. feladat 1. részfeladata	A magyar nyelvjárások atlasza ellenőrző gyűjtése során felvett szövegfelvételek folyamatos digitalizálása, archiválása és dokumentálása	Elkészült.
3. feladat 2. részfeladata	A magyar nyelvjárások atlasza ellenőrző gyűjtése során felvett szövegfelvételek digitalizált változatának átírása és egy válogatás CD-n való megjelentetése	Elkészült.

A továbbiakban az egyes feladatok fent megadott sorrendjében tekintjük át a kutatás első szakaszának eredményeit.

II. A MUNKASZAKASZ FELADATAINAK ÉS EREDMÉNYEINEK BEMUTÁSA

1. Hagyományos dialektológiai adattárak informatizált változatának létrehozása

Az 1. feladatban meghatározott célkitűzéseink négy részfeladatra oszthatók. Ezek a részfeladatok egy-egy hagyományos adathordozón (papíron) kiadott vagy még kiadás előtt álló nyelvatlasz(kötet) informatizált változatának létrehozását jelentették. Az egyes atlaszok vagy atlaszkötetek a következők voltak:

1. A magyar nyelvjárások atlasza IV. kötete;
2. A romániai magyar nyelvjárások atlasza V. kötete;
3. a Székely Nyelvföldrajzi Szótár;
4. A moldvai csángó nyelvjárás atlasza.

Megjegyzendő, hogy a harmadikként említett Székely Nyelvföldrajzi Szótár nyelvatlaszadatokat ad közre szótárszerű formában.

A hagyományos adattárak informatizálásának eredményeiről Bodó Csanád, Vargha Fruzsina Sára és Vékás Domokos 2005. október 25-én tartott közös előadást *Régi nyelvatlaszok – új módszerek* címmel a Magyar Nyelvtudományi Társaság felolvasóülésén.

Az egyes kiadványok informatizálása számos eltérő problémát vetett fel, ennél fogva érdemes áttekinteni, hogy milyen megoldásra váró nehézségek adódtak az egyes részfeladatok során. Ezt megelőzően azonban röviden ismertetjük azt a nyelvészeti eljárást, amelyet a nyelvatlaszadatok informatizálásban felhasználtunk az adatfájlok formátumának és kódolásának meghatározásához.

Az adatfájlok formátuma és kódolása

A projekt keretében végzett informatizálási munka a Bihalbocs dialektológiai szoftver segítségével történik. A szaktudományos feladatok megoldásához speciális szoftverek használata szükséges, ugyanis a kereskedelmi forgalomban beszerezhető szoftverek (szövegszerkesztők, hangszerkesztők, adatbáziskezelők, grafikus programok, térinformatikai alkalmazások) csupán az igények töredékének kiszolgálására lennének alkalmasak. A Bihalbocs olyan lejegyzésszerkesztő (speciális szövegszerkesztő), hangkezelő és térképgeneráló szoftver, amely egyrészt lehetővé teszi nyelvjárási adatok megfelelően kódolt rögzítését és adattárakba rendezését, másrészt az adatok sokoldalú felhasználását a kutatói igények szerint.

A megfelelően informatizált adattárak óriási előnye, hogy integrálhatók, amely a világos stuktúrából és a kompatibilis kódrendszerből következik.

A nyelvjárási jelenségek kódolására egy olyan analitikus kódrendszert alkalmazunk, amely a teljesség igényével optimálisan biztosítja az adatrögzítés pontosságát és az informatizált anyagok hatékony felhasználását a későbbiekben. A szöveges anyagokat szövegfájlokban, illetve BXT-fájlokban tároljuk. Mivel a létrehozott anyagok használatát hosszú évtizedekre biztosítani szeretnénk, a legegyszerűbb kódolási és tárolási formátumokat alkalmazzuk, hogy a rendszeresen megújuló informatikai platformok közötti hordozhatóságot minél jobban elősegítsük. ("Legegyszerűbb" megoldáson természetesen a feladat összetettségéhez viszonyított

egyszerűséget értjük.)

A már kiadott, illetve korábbi gyűjtésekből származó anyagok kódolása és tárolása szövegformátumban történik. Az adatok szigorúan rögzített struktúrába rendeződnek, és fonetikai kódok sorozatából állnak. Az alapjeleknek (például *e*, *é*) vagy mellékjeleknek (például a félhosszúság jele, a palatalizáltság jele) egyaránt külön kódok felelnek meg.

Ebben a formátumban informatizáltuk A magyar nyelvjárások atlaszának és A romániai magyar nyelvjárások atlaszának egy-egy kötetét, valamint A moldvai csángó nyelvjárás atlaszát és a Székely Nyelvöldrajzi Szótárt. A következőkben az egyes kiadványokhoz kapcsolódóan tekintjük át az informatizálás folyamatát.

1.1. A magyar nyelvjárások atlasza IV. kötetének informatizálása

A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetében már korábban elkészült a nagyatlasz első három kötetének a számítógépes változata. Ezt a munkát Balogh Lajos és Kiss Gábor irányította. Megemlítendő, hogy ez a munkát kizárólag az atlaszadatok informatizálását tűzte ki célul, és nem kapcsolódott hozzá olyan szoftver, amely a már informatizált adatok elemzését (statisztikai lekérdezések, keresés, analitikus térképek generálása stb.) is lehetővé tette volna. Balogh Lajos emellett részt vett abban a kutatásunkat megelőző folyamatban is, amely az atlasz soron következő, IV. kötetéhez kapcsolódott, és immár az előző pontban említett BihalBocs lejegyzőszoftverrel történő informatizálásnak az előkészítését segítette elő.

Az előkészítést követően a IV. kötet közel 200 térképlapjának informatizálása már a BihalBocs szoftverrel valósult meg. Az adatrögzítéshez kölcsönkértük az atlasznak a Nyelvtudományi Intézetben archivált kéziratát, és az adatokat ez alapján vittük számítógépre. Ezzel a kiadott térképlapok és az informatizált fájlok egyaránt a gépírási kéziratlapok alapján jöttek létre. Az informatizált fájlok az atlasz egy-egy térképlapjának felelnek meg, elnevezésük is utal a kiadott kötet lapjainak számozására (például a ma*0571.txt fájl a nagyatlasz 571. térképlapjának adatait tartalmazza).

A kézirat és a kiadott térképlapok struktúrája egyetlen pontban tér el az informatizált változatától: a fő adatsorokat követő megjegyzésekben. A kiadott térképlapok terjedelmi megfontolásból egyes adatokat csak megjegyzésként adtak közre (ezeket „a térképről lezorzult adatok” címet követően a térképlapok legendájában tüntették fel). Az informatizált változatban ilyen terjedelmi megszorítások értelemszerűen nincsenek, ennél fogva ezeket az adatokat beillesztettük a fő adatsorba. Ugyancsak így jártunk el azokkal az adatokkal, amelyek azért kerültek csak a megjegyzések közé, mert a próbagyűjtés, a gyűjtés fő szakasza és az ellenőrző gyűjtés közül csak egyikben fordultak elő. Ezeket az adatokat azonban minden esetben lábjegyzettel láttuk el, a gyűjtési információt tehát más formában ugyan, de megőriztük.

A magyar nyelvjárások atlaszának térképlapjait az adatbevitel után tételesen ellenőriztük és a hibákat javítottuk.

1.2. A romániai magyar nyelvjárások atlasza V. kötetének informatizálása

A romániai atlasz informatizálási folyamatát azért kezdtük meg az V. kötetrel, mert a Murádin Lászlótól kialakított kézirat alapján folytatott térképszerkesztési munkálatoknak az első négy kötet kiadását követően alakultak ki olyan szakmai standardjai, amelyek az informatizálás számára egyértelmű környezetet jelentenek. Az

V. kötet 300 térképlapját a BihalBocs dialektológiai szoftverrel rögzítettük. (Az egyes fájlok elnevezése itt a rma1200.txt szerkezethez hasonlóan hordozza a kiadott atlaszkötet térképlapjainak számozását.) A szócikkfájlokat a kiadott atlasz alapján ellenőriztük és javítottuk.

1.3. A moldvai csángó nyelvjárás atlasza informatizálása

A moldvai csángó nyelvjárás atlasza (a továbbiakban MCsNyA.) az 1950-es években kolozsvári kutatók által gyűjtött anyagot ad közre. Az atlasznak projektünk szempontjából különös jelentősége van, mivel a diakrón nyelvföldrajzi kutatásban ezt az anyagot hasonlítjuk össze újabb gyűjtésű adatokkal. Ennélfogva a többi atlasz informatizálási folyamatáról szóló beszámolókhöz képest itt részletesebben foglalkozunk az atlasz számítógépre vitelének lépéseivel. Emellett röviden ki kell térnünk az atlasz létrehozásának történetére is, mivel ez szorosan kapcsolódik projektünk egyes feladataihoz.

A MCsNyA. informatizálása szoros összefüggésben áll kiadásának történetével. Az atlasz terepmunkája 1949–1962 között ment végbe, de legjelentősebb része már 1957-re megvalósult, ezt követően, 1962-ben csak ellenőrző gyűjtéseket végeztek.

A terepmunka fő szakaszát követően a kutatás vezetője, Szabó T. Attila arról számolt be, hogy 1957-re elkészült nagyjából 900 térképlap sokszorosításra alkalmas tusrajzban. Ez akkor nem a tervezett atlasz teljes anyaga volt, az összesen 1100–1200 térképlapból állt volna, de ez még mindig csak része lett volna a Moldvában gyűjtött teljes nyelvföldrajzi anyagnak.

A már megrajzolt és kiadásra előkészített 900 térképlap kiadására hosszú időn át nem adódott lehetőség, csak az 1990-es évek fordulóján megkezdődhetett a Budapestre eljuttatott térképlapok megjelentetése. A MCsNyA. I. és II. kötete 1991-ben jelent meg Budapesten, több évtizeddel az atlasz elkészültét követően. Sajnálatos módon azonban a kiadás folyamatába hiba csúszott: a nyomdában olyan térképlapokat hoztak létre, amelyek az adatok mellett nem tüntették fel a kutatópontok számát. Azaz a megjelent kötetekben hiányzott a közreadott adatok mellett a lokalizálásukat elősegítő számozás. Így a főként a Szeret mentén sűrűn egymás mellé települt moldvai falvak adatbeírásos módszerrel megjelenített nyelvjárási adatait csak nehezen lehetett pontosan egy-egy kutatóponthoz kötni, különösen akkor, ha egy-egy térképlap nagyszámú adatot közölt.

A már megjelent kötetek informatizálásának az volt az egyik speciális indoka, hogy lehetővé váljon a kutatópontok és az adatok pontos egymáshoz rendelése, és ennélfogva az atlasz felhasználását ne nehezítsék meg a papíron kiadott változat hiányosságai.

Az informatizált változatban az adatok lokalizálása már egyértelmű, ezzel az atlasz használatának eddigi technikai akadályai elhárultak. (De ez azzal is együttjárt, hogy a rögzített adatok ellenőrzése során jóval nagyobb körültekintéssel kellett eljárunk, mint más atlaszoknál, amelyekben a kutatópontok és az adatok egymáshoz rendelése első pillantásra is áttekinthető.)

A papírkiadású atlaszhoz képest az informatizált változat további újdonsággal is szolgál, és ez jóval nagyobb horderejű, mint az előző. Ehhez ismét vissza kell térnünk az atlasz létrehozásának történetéhez. Mikor a budapesti kiadás lehetősége felvetődött, az atlaszt kiadásra előkészítő szerkesztői kollektívából (Gálffy Mózes, Márton Gyula és Szabó T. Attila) már senki nem volt életben. Így elsikkadt az a tény,

hogy az atlasznak van egy harmadik kötete is, amelyről ugyan a kiadvány előszavát jegyző Péntek János említést tesz, de rögtön meg is jegyzi, hogy „ebben (...) valójában kevés az új információt tartalmazó nyelvi anyag“ (MCsNyA. I: 5). Péntek János itt nem említi meg, hogy ez a kötet ekkor lappangott, és csak egy-két évvel ezelőtt került elő. A III. kötet sorsáról Murádin László elmondása alapján Tánzos Vilmos a következőket írta: „a kiadás időpontjában (1991) a 3. kötet kéziratát a szerkesztők sehol nem találták. A kézirat az 1987-ben elhunyt Szabó T. Attila könyvtárában egy szekrény mögé volt elrejtve, és csak évekkel később került elő, akkor, amikor a nyelvészprofesszor örököse a könyvtár anyagát az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek adományozta, és a könyvtár elszállítására is sor került“.¹

Az így előkerült III. kötetet ez év tavaszán vettük át Péntek Jánostól Kolozsváron, és kezdtük meg a már számítógépre vitt első két kötetből álló adatbázis kibővítését az újabb adatokkal. A III. kötet felépítése azonban több szempontból is eltért az előbbi kötetektől. A különbségek közül a leginkább szembetűnő az volt, hogy a kiadatlan térképlapok jelentős része ún. „összesítő térképlap“ – ma úgy mondanánk: jelenségtérkép – volt, amely több térképlap adatait egyetlen térképlapra sűrítve mutatta be. Ezt szemléltetendő tekintsük meg a következő mutatványt, amely a III. kötet első öt térképlapjának címszavait adja közre:

(1) Mutatvány az MCsNyA. III. kötetének kéziratát alkotó térképlapok címszóiból

- 609. **emberem (609)**; *fecske* (520); **vejem (610)** – az *e* hang ejtése hangsúlyos helyzetben;
- 610. **kilencven (611)**; *este* (566); *egyenes* (297) – az *e* ejtése hangsúlytalan helyzetben;
- 611. *ég* <ige> (33); *ég* <fn.> (461); *éjfélkor* (569) – az *é* ejtése hangsúlyos helyzetben;
- 612. *fehér* (272); *gané* (317: trágya); **ehetném (612)** – az *é* hangsúlytalan helyzetben;
- 613. *pepeny* 'sárgadinnye' (356: sárgadinnye); *veverica* 'mókus' (545: mókus); **berbécs** 'kos' (613) – az *e*-féle hangok ejtése román kölcsönszavakban.

A III. kötet kézírata a 609. térképlappal kezdődik. Ez rögtön három adatsort összesít (az *emberem*, a *fecske* és a *vejem* címszó megfelelőit), és jelenségtérképként a köznyelvi *e* nyelvjárási megfelelőit vizsgálja hangsúlyos helyzetben. Az utána következő térképlapok is három-három címszó nyelvjárási megfelelőit adják közre. A kiemelés nélkül álló címszók nem újak, már jelen voltak az atlasznak vagy az I., vagy a II. kötetében; a félkövér betűvel szedett címszók ellenben a megjelent kötetekhez képest új információkat jelenítenek meg. A címszók után zárójelben álló számok az atlasz informatizált változatához kialakított megfelelő térképlapok sorszámai. Az első két kötetben ezek a hagyományos és az informatizált változat térképlapjai esetében azonosak egymással. (A 613. kéziratot térképlap arra példa, hogy nem feltétlenül a címszók és a térképlapok azonosságáról van szó, ugyanis itt a köznyelvi *mókus* nyelvjárási megfelelői közül a jelenségtérkép csak azokat ábrázolja, amelyek a román *veverită* 'mókus' átvételei. Ekkor az első két kötet térképlapjának számát követően megadjuk az ott feltüntetett címszót is.)

A harmadik kötet kéziratot és számítógépes változatának térképlapjai eltérnek egymástól. Ez abból a döntésünkből adódik, hogy nem követtük a kézirat szerkezetét,

¹ Tánzos Vilmos: A moldvai csángók nyelvészeti kutatása (1945–2004). In Kiss Jenő (szerk.), *Nyelv és nyelvhasználat a moldvai csángók körében*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság. 208–285. (MNYTK. 221. sz.) 2004. 264.

és a jelenségtérképek adatait nem egyetlen fájlban rögzítettük, hanem külön-külön adatsorokat alakítottunk ki. Például a kézirat 609. térképlapjából két új fájlt hoztunk létre, az egyiket a 609. sorszámot viselő *emberem* címszóval, a másikat 610. számmal *vejem* címszóval. A *fecske* adatainak rögzítésére természetesen már nem volt szükség, mivel azokat már korábban számítógépre vittük a II. kötet informatizálásának részeként.

A harmadik kötet anyaga azonban nem kizárólag az első két kötet adataiból készített jelenségtérképekből áll, hanem számos új térképlapot is tartalmaz. Ha összevetjük a már megjelent kötetek anyagával, akkor ebben a kötetben a két kötet együttes anyagát megközelítő mennyiségű új térképlap található: az MCsNyA. I. kötetében 295, a II.-ban 303, a III.-ban 447 térképlap van. (A legutóbbi kötet papíron létrehozott változatában a térképlapok száma ennél kisebb, mivel számos új adat összesített térképlapokon jelenik meg.)

A MCsNyA. harmadik kötetét a projekt keretében adjuk közre; a kötet informatizált változata ilyen módon a nyelvatlaszok papíron kiadott és a számítógépre vitt változatai közötti hagyományos sorrendel szakítva hamarabb jött létre, mint a papírkiadású változat. (Egyben a számítógépes nyelvöldrajzi kutatások általánossá válásával feltehetőleg már most kiváltja az informatizált változat előállításához képest sokkal költségesebb nyomdai kivitelezéssel előálló hagyományos atlaszkiadványt.)

Ami a most elkészült atlaszból kimaradt, jelenleg a kolozsvári egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékén található meg kicédulázva, de más moldvai kutatások szóanyagával együtt – a készülő Csángó Szótár adatbázisának részeként. Ennek az anyagnak a nyelvöldrajzi hasznosítására jelen kutatásunkban nem vállalkozhattunk.

1.4. A Székely Nyelvöldrajzi Szótár informatizálása

A Székely Nyelvöldrajzi Szótárról tudjuk, hogy szótáraink és nyelvatlaszaink közötti átmeneti jellegű kiadvány, amely a kiadásra előkészített székely nyelvatlasz adatainak egy részét szótárformában adja közre. Eredetileg azonban a már kiadott anyag térképekre vetítve jelent volna meg, de az atlasz-formátumról anyagi és gyakorlati megfontolásokból le kellett mondani a kiadás során.

A szótár anyagának informatizálása az anyag atlasszá alakítását is jelenti. A számítógépre vitt adatok – a papíron kiadott változat struktúrájának megőrzése mellett – arra is alkalmasak, hogy nyelvatlasz-térképeket generáljunk belőlük. A szócikkfájlokat a kiadott szótár alapján ellenőriztük és javítottuk.

1.5. A felhasználás lehetőségei

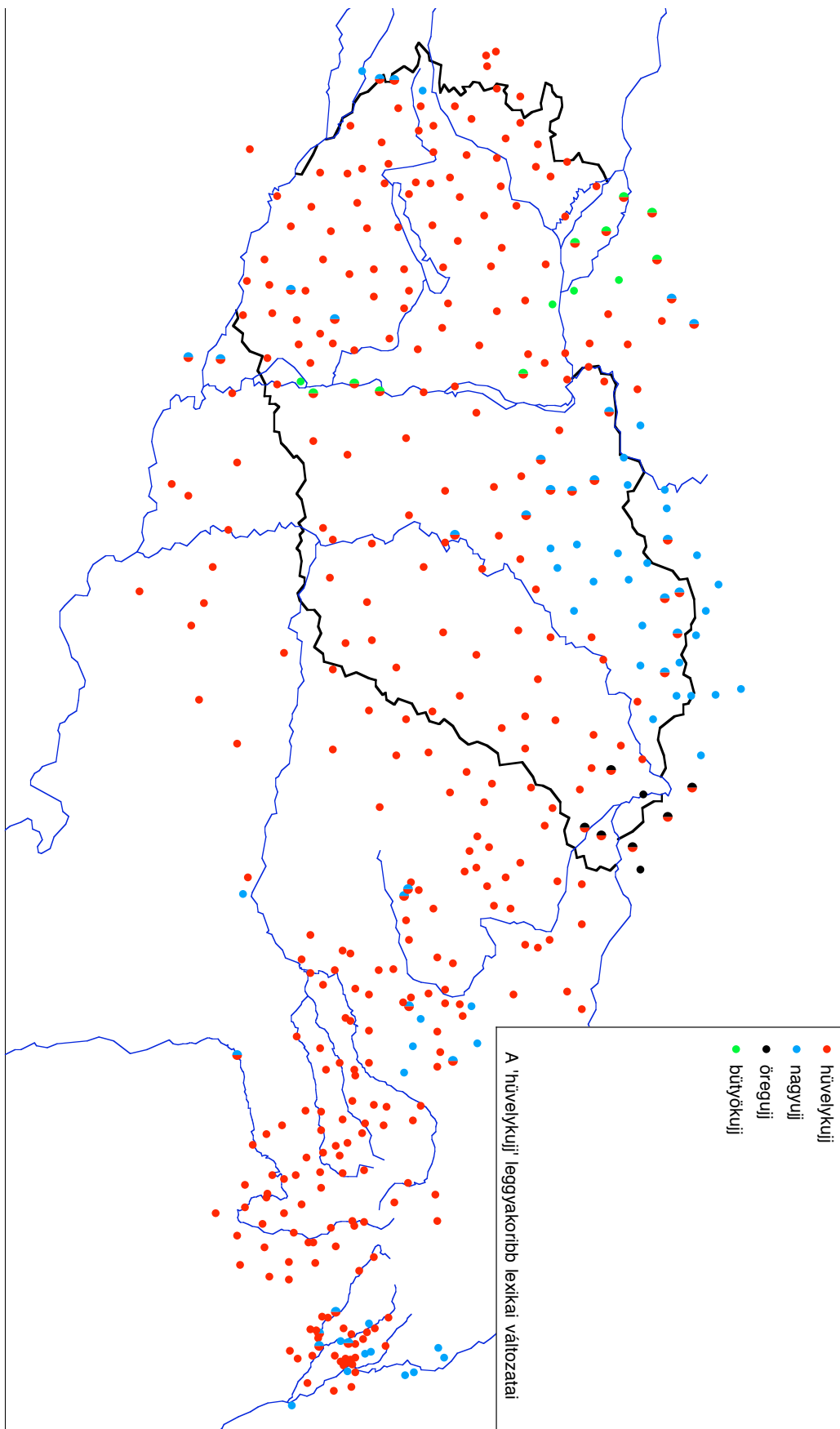
Az informatizálás eredményeként atlaszaink sokrétű felhasználása vált lehetővé. Az általunk használt dialektológiai szoftver segítségével lehetőségünk van arra, hogy a meglévő informatizált anyagokat saját szempontjaink szerint integráljuk. A különböző adattárakból származó, azonos címszavú térképlapokat egyesíthetjük egy integrált térképlapon, és így az egyes adatok szélesebb körben válnak összevethetővé más adatokkal. Az 1. térképen a 'hüvelykujj' leggyakoribb lexikai változatainak előfordulását láthatjuk. A térképet a Bihalbocs szoftver segítségével generáltuk A magyar nyelvjárások atlasza, A romániai magyar nyelvjárások atlasza és A moldvai csángó nyelvjárás atlasza hasonló címszavú térképeinek informatizált adataiból. (A MCsNyA.-ban „hüvejkujjam“ a címszó.)

Az informatizált adatok felhasználásának további lehetősége, hogy a meglévő adatokból hangstatisztikai térképet készíthetünk. A 2. térkép például a nyitódó és a záródó diftongusok előfordulási arányait mutatja Moldvában és a Székelyföldön, a SzNySz. és MCsNyA. adatai alapján. (Fekete színnel jelöltük a nyitódó, feketével pedig a záródó diftongusokat.) Azokon a kutatópontokon találunk teljes (100%-ban színes) kört, ahol a vizsgált adatokban az adatok számához viszonyítva legtöbbször fordulnak elő a keresett hangféleségek. A többi kutatóponton ezen kutatópontokhoz viszonyítva adjuk meg a diftongusok arányát. A térkép generálásánál nem voltunk tekintettel a diftongus elemei közötti nyomatékmegoszlásra. Az ilyen jellegű vizsgálatok lehetőséget adhatnak a különböző kutatópontok hangrendszerei között meglévő összefüggések feltárására és vizsgálatára.

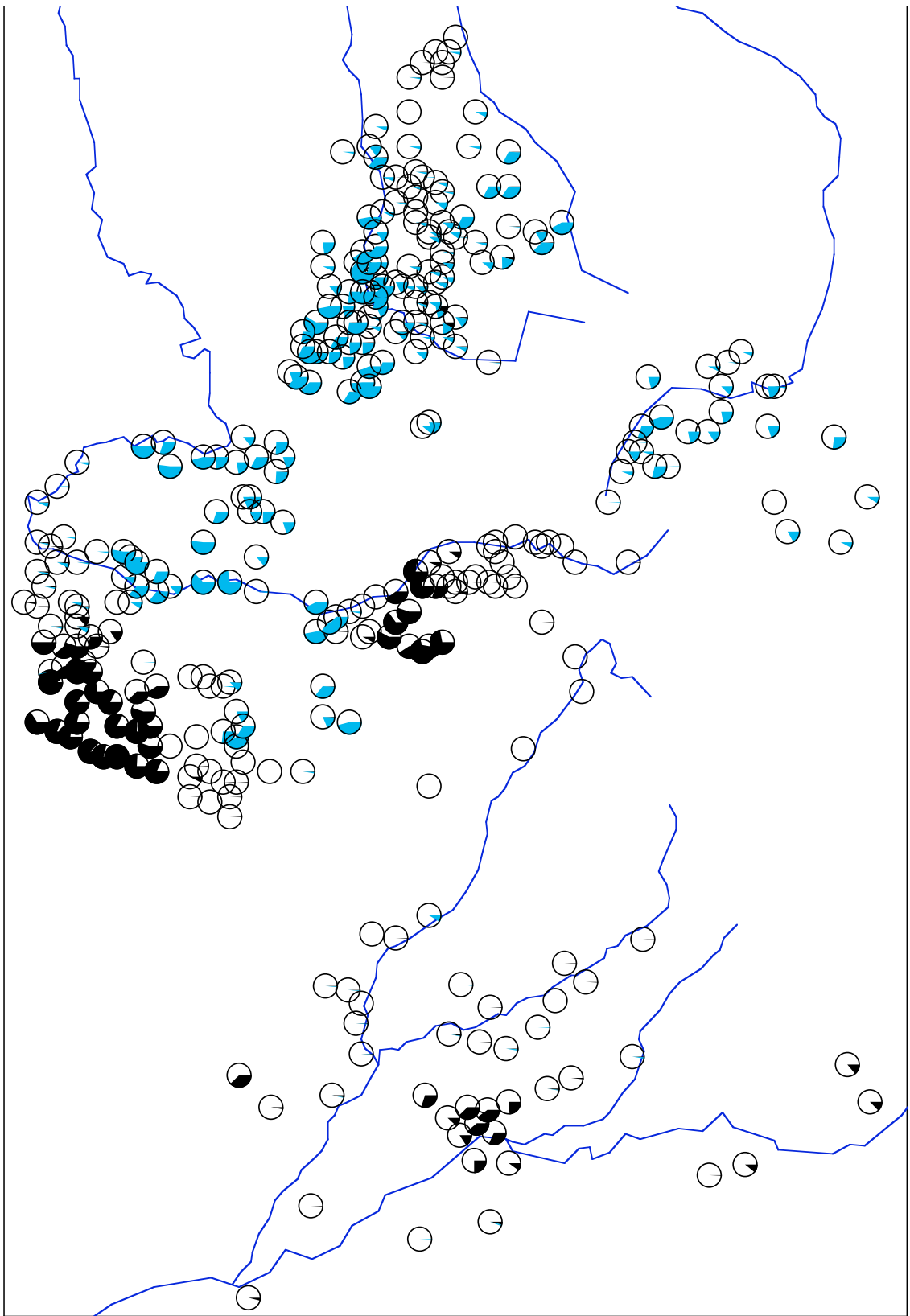
A 3. térkép az RMNyA. 1391. térképlapját ábrázolja az eredeti (a nyomtatott változatban már alkalmazott) csoportosítás szerint. Az adatokat a korábbi változat alapján a *-nök* toldalékcsoport változatai szerint csoportosítottuk. Az informatizált változat lehetővé teszi számunkra, hogy az adatok csoportosítását más, általunk megadott szempontok szerint megváltoztassuk. A 4. térképet szintén az RMNyA. 1391. térképlapjának adataiból hoztuk létre, a csoportosítás azonban itt a szótó különböző hangtani változatait mutatja.

A következő, 5. térkép az MCsNyA. első két kötetének három térképlapját foglalja magában, így jelenítvén meg a 3. kötet 618. térképlapját, amely jelenségtérképként mindhárom térkép adatait együttesen adja közre. Az itt látható térképen hideg színekkel (sötétkék, világoskék, zöld) jelöltük azokat az adatokat, amelyekben a köznyelvi változathoz hasonlóan *s* mássalhangzó szerepel, és meleg színekkel (piros, narancssárga, sárga) jelöltük azokat az adatokat, amelyekben a köznyelvi változattól eltérően *sz* hang szerepel.

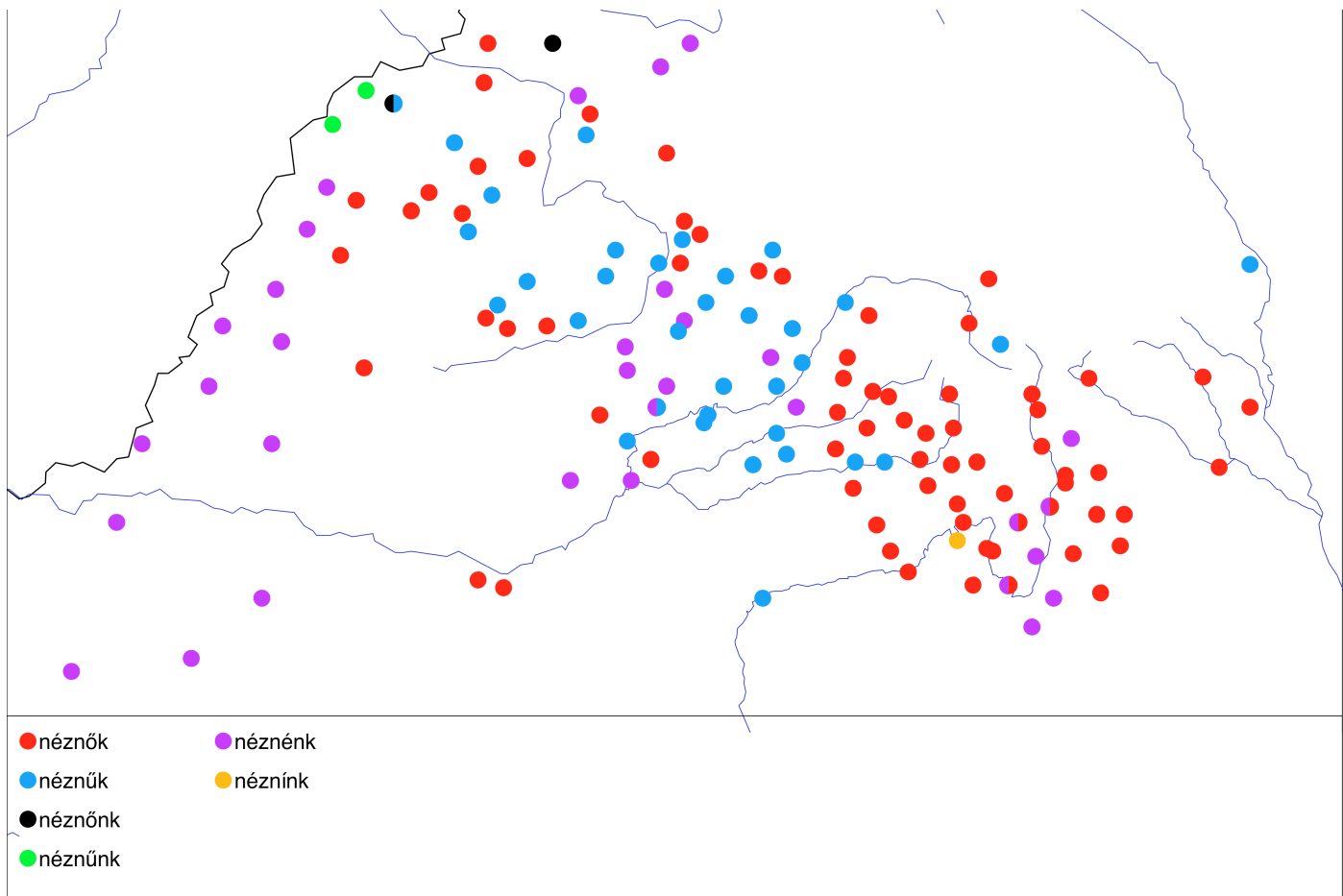
A Székely Nyelvöldrajzi Szótár informatizált változata alapján lehetőség nyílik arra, hogy az eredetileg is térképre szánt, de végül nyelvöldrajzi szótár formájában kiadott adatokat térképre vetítsük. A 6. térképen például a 'csipkebogyó' Székelyföldön előforduló lexikai változatait láthatjuk.

1. térkép. A 'hüvelykujj' leggyakoribb lexikai változatai a MNYA., a RMNYA. és a MCSNYA. térképlapjai alapján

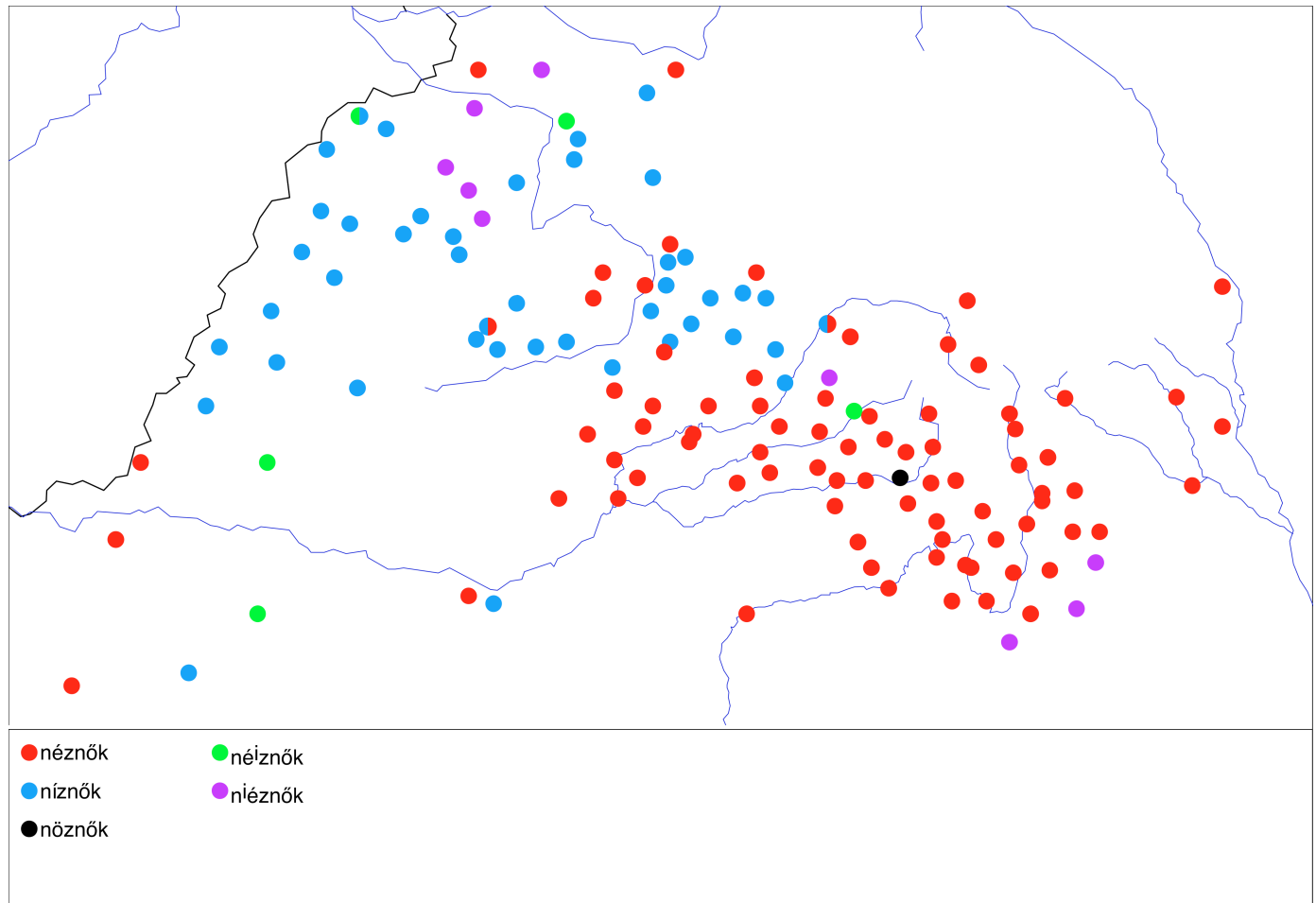

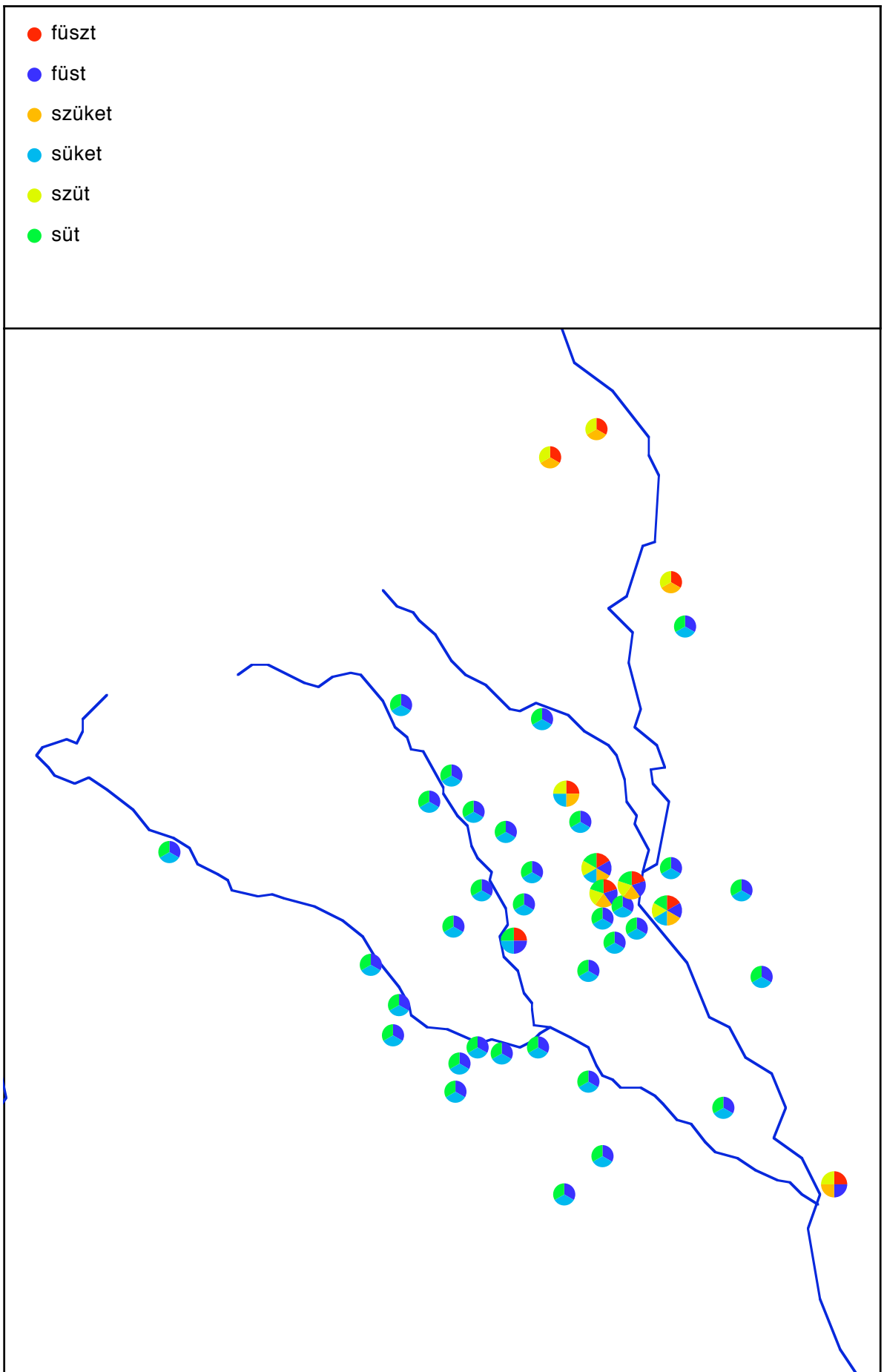
2. térkép. Nyitódó (fekete) és záródó (kék) diftongusok gyakorisága Székelyföldön és Moldvában

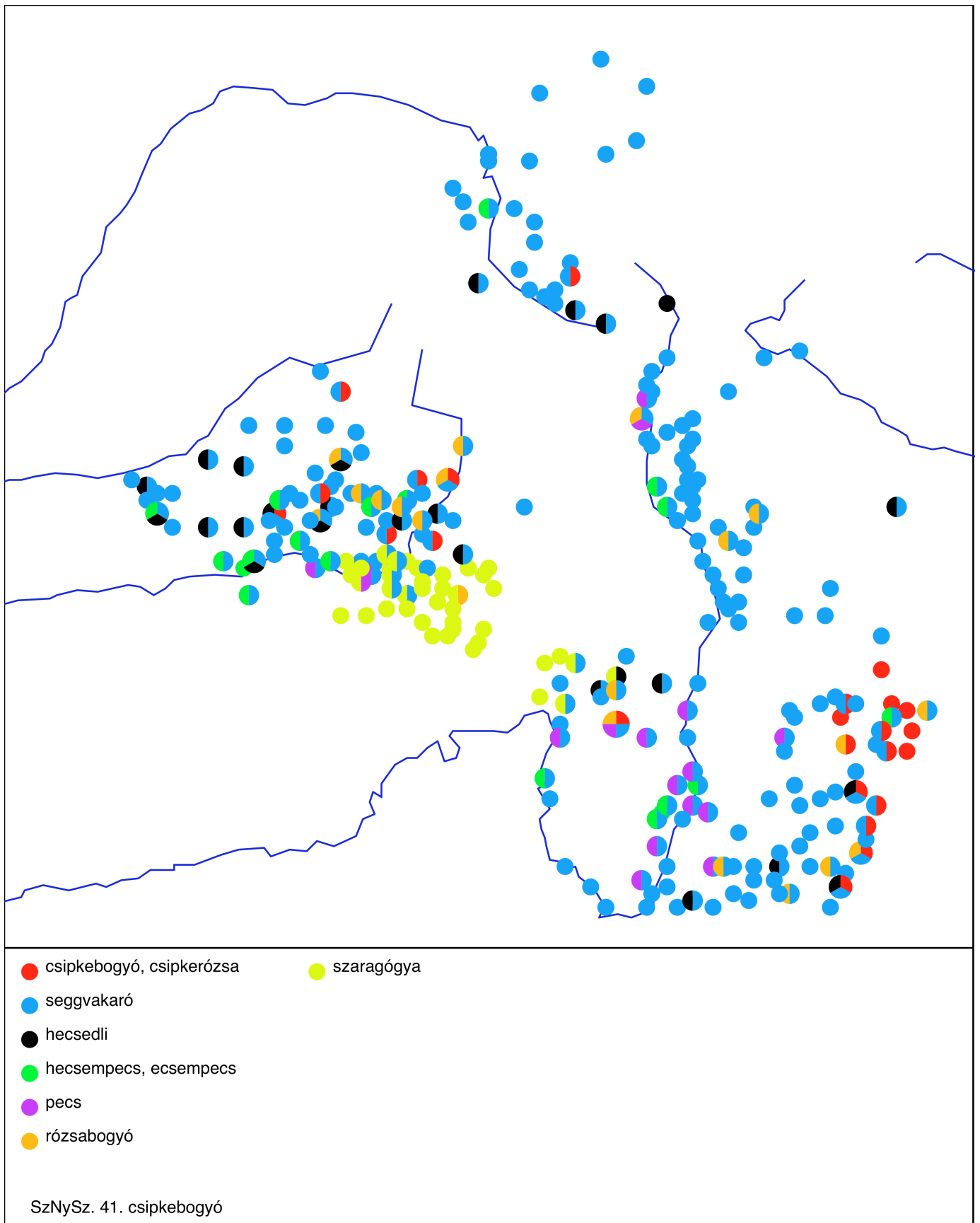
3. térkép RMNyA. 1391., néznők

4. térkép RMNyA. 1391., néznők (tő szerinti csoportosításban)

5. térkép. A moldvai *sz*-ezés megoszlása a MCsNyA. három térképlapja alapján

6. térkép. A 'csipkebogyó' lexikai változatai Székelyföldön a SzNySz. alapján

2. A moldvai diakrón multimedialis nyelvátlasz

A moldvai diakrón nyelvatlasz létrehozásának egyik előfeltétele a korábbi atlasz anyagának az **1.3.** alatt bemutatott informatizálása volt. Az előfeltétel teljesültével két fő feladat nevezhető meg:

1. a diakrón nyelvatlasz terepmunkája;
2. a felvett anyag folyamatos feldolgozása.

2.1. A diakrón nyelvatlasz terepmunkája

Empirikus kutatásunk előkészítése során a diakrón nyelvatlasz elméleti megalapozásából adódóan a következő feladatokat kellett megvalósítanunk:

1. az adatközlők kiválasztásának szempontjai;
2. a felmérés kérdőívének kidolgozása;
3. a kutatópontok meghatározása.

E feladatok megvalósítása során a diakrón nyelvatlasz jellegéből adódó szempontokat követtünk, mint a továbbiakban részletesen is bemutatjuk.

2.1.1. Az adatközlők

Vizsgálatunk eltért a hagyományos nyelvatlaszok szociológiailag kevésbé rétegzett mintavételi technikáitól, így például a MCsNyA. eljárásától is, amelynek megfelelően a terepmunkások falvanként csak egy-két adatközlőt – ún. nyelvmentert – kérdeztek ki. Mivel a diakrón nyelvatlasz munkálatai a nyelvi változások vizsgálatát helyezik előtérbe, a korábbi atlaszadatokat olyan újabb gyűjtésű anyaggal vetjük össze, amely a jelenkori életkori rétegződés alapján teszi lehetővé a nyelvi mozgás, a folyamatban lévő nyelvi változás vizsgálatát. Ebből adódóan az adatközlők kiválasztásának elsődleges szempontja az életkor változója. Ehhez három életkori csoportot különítettünk el:

- A. idősebbek: 55 évnél idősebbek;
- B. középkorúak: 25–54 évesek;
- C. fiatalabbak: 24 évesnél fiatalabbak.

Az életkor mellett figyelembe vesszük a társadalmi nem változóját is, e szempont szerint mindhárom életkori csoportot egy-egy további alcsoportra oszthatjuk. Ezekben az alcsoportokban kutatópontonként 3–3 adatközlőt kérdezzük ki, azaz összesen egy településről 18 adatközlőnk van, ha a beszélők életkori csoportjai minden más feltételnek is megfelelnek.

Ezek a feltételek a napjainkban a moldvai magyar nyelvű közösséget érő társadalmi és nyelvhasználati változásokkal állnak összefüggésben. Ezek közül a leglényegesebb, hogy számos moldvai beszélőközösségben az utóbbi évtizedekben nyelvcsere van folyamatban, és a fiatalabb korosztályok már nem tanulnak meg magyarul. Az adatközlők kiválasztásának ebből adódóan fontos kritériumává vált a magyar nyelvismeret. Itt azt az eljárást követjük, hogy nem veszünk fel attól a korosztálytól adatokat, amelyben teljesen általános a román nyelv használata. Kutatópontjaink egy részén a 18 adatközlő helyett csak 12 beszélőt kérdeztünk meg,

ha a fiatalabbak között már nincsenek magyar nyelvűek, máshol pedig csak 6 adatközlőnk volt, ha 55 év alatt a beszélők már mind román egynyelvűek.

A nyelvtudás szempontja mellett figyelembe kellett vennünk a külföldre irányuló migráció hatásait is. Ez a változás az 1990-es évektől kezdődően jelentősen átalakította egy-egy helyi közösség életkori struktúráját. A külföldi migráció eredménye, hogy a fiatalabb korosztályokban sokan már akár egy évtizede is távol élnek a falujuktól, és ugyan rendszeresen hazajárnak, de közösségi szerepük már igen csekély. A külföldi munkavállalás intenzitásából és természetéből adódóan itt rendkívül sokféle változattal számolhatunk, így azt a megoldást választottuk, hogy azokat tekintettük potenciális adatközlőnek, akik a faluban élnek vagy rendszeresen hazajárnak. Olyan beszélőkkel azonban, akik más településen – akár külföldön, akár másutt – már letelepedtek, nem készítettünk interjút.

Összefoglalóan: a felmérésben kvótamintát alkalmazunk, azaz életkor és nem szerint elkülönített csoportokat vizsgálunk. Adatközlőink magyarul tudó, helyben felnőtt beszélők, akik a vizsgált településen élnek vagy oda rendszeresen visszajárnak.

2.1.2. A kérdőív

A kérdőív kialakításával kapcsolatban két kérdést érdemes megemlíteni: egyrészt a korábbi atlasz címszavaiból való válogatás szempontjait, másrészt a kérdőív felépítésének és a kérdések megfogalmazásának kritériumait.

A korábbi atlasz kérdőíve több mint ezer címszót tartalmazott. Ezeket az adatokat falvanként csak egy-két adatközlőtől kérdezték ki. Ha az adatközlők számát jelentősen megnöveljük, gyakorlati szempontból nem tartható fenn a kérdések eredeti száma, ugyanis a terepmunka és a feldolgozás időtartamát és egyben költségeit a nagy mennyiségű adat megsokszorozná (az idő- és anyagi ráfordítás pedig már meghaladná a projekt kereteit). Ebből következik, hogy az eredeti gyűjtés kérdéseinek körét csökkentenünk kellett, és végül a MCsNyA. címszavainak csak valamivel több mint egyötödét vettük át az újabb gyűjtés kérdőívébe.

A kiválasztás szempontjai háromfélék voltak: egyrészt nem vettük fel azokat a címszavakat, amelyek már kevésbé ismert fogalmakra vonatkoznak. A fogalom, tárgy, jelenség elavulttá válása ezekben az esetekben megjósolható módon jár együtt a megnevezésére szolgáló szó használatának visszaszorulásával, így a diakrón elemzés elsősorban nem a nyelv változásáról, hanem a tárgyi világ, a helyi kultúra stb. átalakulásáról, valamint annak külsődleges nyelvi vonatkozásairól tudósítana. Ezek a jelenségek például a kendermunka, a szövés és a fonás népi kismesterségéhez kapcsolódnak. Ez a regiszter a MCsNyA.-ban alaposan dokumentálnak tekinthető, az atlasz több mint tíz térképlappal reprezentálja az ide tartozó szakszavakat.

Másrészt csak kisebb számban vettünk fel olyan szavakat, amelyeknek a térképlapját a korábbi atlaszban nem vagy csak igen csekély mértékben jellemezte variabilitás.

Harmadrészt a főként a harmadik kötetben megjelenő grammatikai jelenségek közül is kiválogattunk néhány jellemző példányt. Például az igeragozási jelenségeket vizsgáló térképlapok címszavai közül csak egy produktív és egy terméketlen igei tőtípust vettünk fel a kérdőívbe, továbbá a paradigmájukat vizsgáló térképlapok közül is csak a fontosabbakat hagytuk meg az új felmérésben.

Az eddig tárgyalt szempontok alapján kialakított kérdőív két részből áll: az atlasz-címszavakra rákérdező rész mellett szerepel benne egy szociolingvisztikai modul is, amely az adatközlő kétnyelvűségére (nyelvválasztás és nyelvtudás)

vonatkozó kérdéseket tartalmaz, továbbá szociológiai jellemzőit méri fel (kor, foglalkozás, iskolázottság stb.). A kérdőív szociolingvisztikai részének kialakításában támaszkodtunk „A magyar nyelv a Kárpát-medencében a XX. század végén” című kutatási program kérdőívére is. Ezzel Moldvában gyűjtött adataink egy része összehasonlíthatóvá válik más magyar kisebbségi csoportok nyelvészeti jellemzőivel.

Mivel kutatásunk az 1940–50-es években gyűjtött nyelvi anyagot hasonlít össze újabb gyűjtésű nyelvjárási anyagokkal, a felmérés módszerei értelemszerűen megegyezhettek volna a korábbi atlasz terepmunkája során használt eljárásokkal. A MCsNyA. adatainak gyűjtéséhez azonban a kutatók nem alakítottak ki kérdőívet, hanem kérdéseiket korábbi tapasztalataik alapján mindig helyben, az aktuális gyűjtési helyzetnek megfelelően fogalmazták meg. Kutatásunk során eltértünk ettől az eljárástól, és olyan standardizált kérdőívet készítettünk, amelyben különböző feladattípusok szerepelnek (képen látható tárgy megnevezése, rámutatás adott tárgyra, indirekt kérdés, fordítás románról magyarra).

A kérdőívet először próbagyűjtésen teszteltük. Ehhez felkerestünk eltérő moldvai nyelvjárási közösségeket, olyan moldvai székely és csángó nyelvjárási beszélőket, akikkel az általunk kialakított kérdések alkalmasságát ellenőrizni tudtuk. A felkeresett települések Nagypatak, Klézse és Lészed voltak.

2.1.3. A kutatópontok

A kutatópontok kijelölésének fő szempontjai kétféleképpen: egyrészt törekszünk arra, hogy a korábbi atlasz kutatópontjai közül hálózatunkba minél többet felvegyünk, másrészt a nyelvi változások területi terjedésének elemzéséhez a korábbi atlasznál sűrűbb kutatópont-hálózatot alakítunk ki.

Az első szempont korlátja az lehet, hogy egyes településeken a magyarul beszélő lakosság száma már olyan csekély, hogy a felmérés adatközlők hiányában nem valósulhat meg. Ezt a veszélyt elkerülendő nem vettünk fel olyan településeket kutatópontjaink közé, amelyekben újabb becslések szerint 20 százaléknál kisebb a magyarul beszélő lakosság aránya. Ennélfogva a kutatást az MCsNyA. azon kutatópontjain kezdjük meg, ahol Tánczos Vilmos, kolozsvári néprajzkutató becslése szerint a magyarul beszélő lakosság nagyobb arányban van jelen.

Ezek közül az északi csángó nyelvjárástípusba a következő települések tartoznak (a településnév után zárójelben megadott szám a magyarul beszélő helyi lakosság arányára vonatkozik Tánczos becslése alapján): Szabófalva (30%), Kelgyest (82%), Balusest (47%), Ploszkucény (50%).

A déli csángó nyelvjárásból három település tartozik ide: Bogdánfalva (85%), Trunk (70%), Nagypatak (70%). Ide sorolható esetleg a következő fő típusalattal alkotó Gyoszény (87%) nyelvjárása is.

A legtöbb releváns moldvai település nyelvjárása székely eredetű. Ezek a települések: Ketris (20%), Kalugarény (31%), Lábnik (100%), Magyarfalva (100%), Lészed (100%), Lujzikalagor (90%), Frumósza (90%), Pusztina (100%), Szoloncka (20%), Szerbek (55%), Gajdár (91%), Esztufuj (70%), Kákova (75%), Klézse (90%), Újfalu (Dózsa) (81%), Csík (81%), Külsőrekecsin (100%), Csügés (85%), Dormánfalva (34%), Pakura (Degettes) (70%), Szalánc (62%), Tatros (50%), Újfalu (Tatros mentén) (100%), Gorzafalva (60%), Diószeg (88%), Váló Száka (Szárazpatak) (25%), Vizánta (70%), Szászút (65%), Onyest (25%).

Az eredeti atlasznak kutatópontja volt, de a fentiek értelmében nem végzünk kutatást hat településen: Szeketura (6%), Esztrugár (18%), Balanyásza (14%), Berzunc (13%), Prálea (15%), Gyidrácska (10%).

Az eddig felsoroltak között vannak olyan települések, ahol a magyarul beszélő lakosság arányának meghatározása újabb felmérést igényel. Ezt a vizsgálatot megkezdtuk és kutatásunk következő szakaszában is folkytatjuk, hogy a kutatópont-hálózatot véglegesen meghatározhassuk.

A kutatópontok kiválasztásának másik szempontja a tömbben és a szórványban élő közösségek megkülönböztetése volt. Itt abból a feltevésből indulunk ki, hogy a tömbben élő közösségekben az azonnyelvi nyelvjárások közötti érintkezés hatásai jelentősebbek, mint a szórványban. Ennélfogva a korábbi hálózatot kiegészítettük olyan kutatópontokkal, amelyek részletes adatokat biztosíthatnak a nyelvjárási jelenségek területi terjedéséről vagy visszaszorulásáról. Kutatásunk első szakaszában két nagyobb tömbként a Szeret és a Tázló menti nyelvjárásokat vizsgáltuk.

Kutatásunk első szakaszában eddig hét településen készítettük el 18–18 adatközlővel a nyelvföldrajzi interjút. Ezek a települések Klézse, Pusztina, Frumósza, Újfalu (a Tatros mentén), Trunk, Pokolpatak és Bahána. Közülük a két utóbbi kivételével mindegyik falu a régebbi atlasz kutatópontja is volt. Csak 10 adatközlőnk volt Szolonckán, ahol a középkorú korosztályban sem teljes körű már a magyar nyelv használata. Egy további kutatóponton, Szőlőhegyen a felmérés megkezdődött, de csak négy beszélővel végeztünk adatfelvételt. Eddig összesen 140 adatközlőnk volt 9 településről.

2.2. A felvett anyag folyamatos feldolgozása

A terepmunka alatt felvett anyag feldolgozása folyamatosan zajlik. Ehhez előzetesen két részfeladatot kellett megoldani: egyrészt standardizáltuk az adatok és kísérő információik kódolását, másrészt pedig kialakítottuk azt az informatikai keretet, amelyben a nyelvjárási adatok hangzó és átírt formája egymással összekapcsolódik.

Az előbbi feladathoz a MCsNyA. eljárásával azonos módon a magyar egyezményes átírást választottuk, de az egyes adatok minősítését már a korábbi atlaszhoz képest részletesebben oldottuk meg. Ez azt jelenti, hogy egyrészt minden egyes adathoz hozzátartoznak az adatközlő szociológiai és nyelvészeti jellemzői (pl. életkora, neme, esetleges magyarországi tartózkodásának időtartama; valamint nyelvválasztási szokásai, nyelvtudása, a magyar nyelv helyi és más változataihoz fűződő attitűdjei), másrészt pedig azt, hogy az adatközlő által adott minősítések ugyancsak megjelennek a lejegyzett szövegben az adatot követően.

A projekt keretében folytatott terepmunkából származó adatokat olyan formátumban tároljuk, ami lehetővé fogja tenni, hogy a Bihalbocs dialektológiai szoftver további fejlesztésével olyan kattintható multimédiás nyelvjárási atlaszt hozzunk létre, ahol a kutatópontokhoz nem csak a lejegyzett adatot, hanem annak hangzó formáját is hozzárendeljük.

Az adatok lejegyzéséhez egy általunk kialakított fájlformátumot használunk, amelyet BXT-nek nevezünk. A BXT-t abból a célból fejlesztettük ki, hogy lehetővé tegyük lejegyzett nyelvjárási adatokat tartalmazó szövegfájlok és WAV formátumú hangfájlok szinkronizálását. Vagyis a lejegyzett szövegek nem csupán magukat a nyelvjárási adatokat tartalmazzák, hanem időzítési markereket is, amelyek a vonatkozó hangfájlok megfelelő időpillanataira utalnak a másodperc töredékének

pontosságával. Az ebben a formátumban tárolt anyagok tehát lehetővé teszik a markerekkel megjelölt adat gombnyomásra történő meghallgatását az adott hangfájl megkeresése és megnyitása nélkül.

A BXT-fájlok szerkezete jól strukturált és viszonylag egyszerű, így az ebben a formátumban tárolt anyagokat a jövőben esetleg más, erre a célra kifejlesztett (dialektológiai) szoftverek is kezelni tudják majd.

A feldolgozás során eddig elkészültünk Frumósza interjúinak teljes átiratával, továbbá folyamatban van a Pusztinában gyűjtött anyag lejegyzése.

3. A magyar nyelvjárások atlasza munkálatai során készített hangfelvételek feldolgozása

A MNyA. ellenőrző gyűjtései során, az 1960-as évek elején készített hangfelvételek feldolgozását két részfeladatra osztva végezzük. Ezek a következők:

1. A szövegfelvételek digitalizálása, archiválása és dokumentálása;
2. A kérdőíves adatok beillesztése az atlasz informatizált változatába; valamint egy szövegfelvétel-válogatás CD-n való megjelentetése.

A két részfeladat egyaránt folyamatosan, a projekt teljes időtartama alatt zajlik; az utóbbi részfeladatban egy CD-sorozat első kiadványának megjelentetését már az első beszámolási szakasz végére vállaltuk.

3.1. A MNyA. szövegfelvételeinek digitalizálása, archiválása és dokumentálása

Az első részfeladat elvégzése során a beszámolási időszakban megkezdődött és folyamatosan zajlott *A magyar nyelvjárások atlaszának* a múlt század 60-as éveiben végzett ellenőrző gyűjtése során magnetofonszalagra felvett archív szövegfelvételek digitalizálása és CD-re írása. A munka sikeres elvégzéséhez az MTA Nyelvtudományi Intézete és az MTA Zenetudományi Intézete megállapodást írt alá, amely lehetővé tette, hogy az elvégzendő feladathoz igénybe vehessük a Zenetudományi Intézet elektronikus berendezéseit és az ezek működtetéséhez szükséges infrastruktúrát.

A munkálatok során szükség volt a szalagok lejátszásához a szalagok restaurálására, tekintettel arra, hogy a hangfelvételek nagy része több mint negyven éve készült, gyenge minőségű magnetofonszalagok felhasználásával. A munkálatba bevont hangmérnök szakvéleménye alapján, a hangszalagok halasztást nem tűrő rossz állapotára való tekintettel és a hanganyag megmentésének sürgőssége miatt döntöttünk úgy, hogy az 1. részfeladat kapjon nagyobb hangsúlyt a munkálatokon belül.

A restaurálás és lejátszás után történt a hanganyag digitalizálása 16 bit 44100 Hz mintavételezéssel, MsWav formátumban. A következő szakaszban a fájlok CD-re írása következett. Az elkészült CD-kről MsExcell-lel táblázatok készültek, amelyek az egyes CD-k adatait tartalmazzák (a gyűjtés helye, a gyűjtés időpontja, a gyűjtő neve, a fájlok mérete, az egyes egységek időtartama).

A beszámolási időszakban 603 magnetofonszalagon rögzített archív hangzóanyag restaurálása, digitalizálása és CD-re írása történt meg, amelynek eredményeképpen 725 db CD készült el.

3.2. A kérdőíves adatok beillesztése az atlasz informatizált változatába és egy szövegfelvétel-válogatás megjelentetése

A 2. részfeladat elvégzése során a restaurált és digitalizált hangfelvételeken rögzített kérdőíves kérdések bekerültek az atlasz informatizált változatába. Ezenkívül oktatási és kutatási célokra elkészült egy szövegfelvételeket tartalmazó CD-ROM is.

A kiadvány az eddig digitalizált anyagból olyan felvételeket ad közre, amelyeknek a fonetikai átírása már megjelent a Hajdú Mihály és Kázmér Miklós által készített Magyar Nyelvjárás Olvasókönyvben (Bp., 1974.). Az Olvasókönyv átírt szövegeit és a hangfelvételeket együtt közreadó multimédiás CD-ROM Nyugat-Dunántúlról származó adatokat tartalmaz. Összesen hat szöveget adunk közre, kettőt-

kettőt Hegykőről és Rábagyarmatról, valamint egyet-egyét Csöngéről és Velemből. Az átírt szövegeket és a hangfelvételeket a Bihalbocs számítógépes alkalmazással szinkronizáltuk, azaz a lejegyzett szövegben elhelyezett időzítési markerek a hangfelvétel megfelelő időpillanatára mutatnak. Az időzítési markerek aktiválásával a szöveg megfelelő szakaszától hallgatható meg a hangfelvétel.

Kiadványunk bibliográfiai adatait a következő fejezetben adjuk meg. A CD-ROM három példányát beszámolónkhoz mellékeljük.

III. A munkaszakasz alatt megjelent publikációk listája

Magyar Nyelvjárási Hangoskönyv I. Szövegek Nyugat-Dunántúlról. Multimédiás CD-ROM. Szerk. Hajdú Mihály és mtsai. Budapest: ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék. 2005.

IV. Összefoglaló táblázat a munkaszakasz költségeiről

A munkaszakasz összesített – tervezett és tényleges – költségeit a következő táblázat mutatja be. A két konzorciumi tag költségeit együttesen adjuk meg. Nem tüntetjük fel a táblázatban a saját és egyéb forrásokat, mivel ezek mind a szerződésben foglalt költségvetésben, mind a felhasznált támogatások megoszlásában 0 Ft-ot mutattak.

Kölségtípusok	Tervezett támogatás (Ft)	Felhasznált támogatás (Ft)
Működési költségek (1+2+3+4)	13345000	13389996
Személyi juttatások (1)	7200000	6034800
Munkaadókat terhelő járulékok (2)	1800000	1117223
Külső megbízások (3)	0	1519950
Egyéb dologi kiadás (4)	4345000	4718023
Működési költségekből (1+2+3+4) rezsiköltség	3275000	3275000
Felhalmozási költségek (5+6)	3800000	3755004
Immateriális javak beszerzése (5):	0	0
Gépek, berendezések, felszerelések beszerzése (6)	3800000	3755004
Költségek összesen: (1+2+3+4+5+6)	17145000	17145000

A szerződésben foglalt költségvetéstől csak a megengedett 25 százalékalatti mértékig térünk el. Jelentősebb eltérések a személyi juttatások, a munkaadókat terhelő járulékok, valamint a külső megbízások kategóriájában adódtak.

A személyi juttatások és a járulékok mértékét csökkentette, hogy nagy számban vontunk be kutatásunkba egyetemi hallgatókat, akiknek a részvétele egyrészt eleve költségkímélő, másrészt pedig a minimálbér összegét meg nem haladó havi díjazásuk járulégmentesnek minősül.

A külső megbízás előre el nem tervezett kiadásai abból adódtak, hogy a MTA Nyelvtudományi Intézetében nem lehetett megoldani a Magyar Nyelvjárások Atlasza hangfelvételeinek archiválását, ennél fogva az Intézet külső résztvevőt kért fel a feladat elvégzésére. A külső megbízás költségeinek kifizetése a személyi juttatások és járulékaik rovására történt.

V. A beszerzett tárgyi eszközök

A tárgyi eszközöket a következőkben főbb jellemzőik bemutatásával együtt soroljuk fel. Az a–n) alatt felsorolt eszközök beszerzése az ELTÉ-n történt, az utolsóként megnevezett eszköz a MTA Nyelvtudományi Intézetébe került.

- a) 10 db iRiver digitális hangrögzítő (iHP-120, 20GB merevlemez, WAVE formátumú hangfelvétel készítésére alkalmas)
- b) 3 db Mac mini (1.42GHz 256/80 GB/Combo)
- c) 1 db Mac mini (1.25GHz 256/40GB/Combo)
- d) 1 db Mac mini (1.42GHz 1 GB/80 GB/SD/AP/BT)
- e) 1 db Mac mini (1.42GHz 512/80 GB/SD/AP/BT)
- f) 1 db iBook 14" G4 (1.33GHz 256/60GB/Super Drive/AirPort Extreme)
- g) 1 db iBook 12" G4 (1.2GHz 256/30GB/Combo/AirPort Extreme)
- h) 1 db Albacomp Activa-Standard Mobil 375S noteszgép (CM1.5/256/40/Combo)
- i) 1 db HP nyomtató (PR/HP LaserJet 3500 Color A4-es nyomtató)
- j) 1 db LaCie külső DVD-író (16x Double Layer, d2 Design, Lightscribe)
- k) 1 db LaCie külső lemezmeghajtó (1.44MB, USB)
- l) 1 db LG monitor (LCD TFT, Flatron, 17")
- m) 1 db IBM monitor (CRT, 19")
- n) 2 db Samsung monitor (Flatron, 17")
- o) Fujitso Siemens NB FSC AMILO pro V 2045 hordozható számítógép (1.73 GHz, 512 MB, 80 GB, DVD-RW, WLAN)